

Waarom nog in Godsnaam nog geloven? Jan Vanden Berghe

1 Samenvatting tekst

Een wat sceptische vraag. Velen kunnen zonder geloof en kerk best leven.

Een waardevol geloof

Van jongs af ben ik opgegroeid met het 'ware' geloof. Langzamerhand heb ik ontdekt dat het belangrijker is de 'waardevolheid' van het geloof te ontdekken, dan dat het het ene 'ware' geloof zou zijn. Geloven is voor mij de voedingsbodem voor een goed en gelukkig mens-zijn.

De gulden regel

Behandeld willen worden zoals je zelf anderen behandelt, is niet typisch voor christenen. De parabel van de Barmhartige Samaritaan laat zien hoe de mens-in-nood je naaste kan worden. Als christen word je er voortdurend aan herinnerd.

Geloof moet verbinden

Als kind en later als volwassene stelt Jezus kritische vragen aan het religieuze systeem van zijn tijd. Hij verzet zich tegen een godsdienst die anderen uitstoot en uitsluit. Echte godsdienstigheid moet – op basis van Godsgeloof – verbinden en mensen bijeenbrengen. Een Kerk die daartoe blijft aansporen omdat we kinderen van dezelfde Vader zijn, is heilbrengend.

De actieve geweldloosheid

Jezus ging conflicten niet uit de weg. Zelfs niet als dat zijn dood zou betekenen in Jeruzalem. Daarbij kiest hij de weg van geweldloosheid: geen kwaad met kwaad vergelden. Daartoe zal hij ongehoorzaam zijn aan bepaalde religieuze wetten van zijn tijd. In de parabel van 'de werkers van het elfde uur' blijkt hoe de 'religieus zuiveren' woedend zijn te horen dat God zomaar liefheeft en uitkiest.

Een Blijde Boodschap

Veel meer dan bovenstaande houdingen die ook bij andere groeperingen en godsdiensten kunnen voorkomen, is het fundamentele besef bij christenen te geloven dat de God, die oorsprong en geheim is van 'hemel en aarde' elk mens bij name kent en ter harte gaat. Dat diepe vertrouwen bewaarde Jezus zelfs op het kruis. Die boodschap mogen horen is bevrijdend en gelukkig makend.

Tot slot

Zo kan ik de kern van mijn geloof verwoorden. Met de dood van Romero heb ik dat volop beseft: wie - zoals Jezus - zijn leven ten einde toe geeft, die komt tot het ware mens-zijn. Zo werd Jezus mens-van-God. En zo zijn we beeld-van-God. Ik ben dankbaar voor allen die mij dit geloof hebben geschonken en voorgeleefd.

2 Methodische suggesties voor de bijeenkomst

►Je kan de vragen doornemen. Geef voldoende tijd om elke deelnemer/ster zich te laten uitspreken en vermijd uiteenzettingen. Er is verondersteld dat iedereen vooraf de tekst aandachtig gelezen heeft.

► Je kan ook de volgende zaken bespreken:

- Veel tijdgenoten zijn gelukkig en voelen zich bevrijd van hun (verknechtend) geloof. Hoe sta je daar tegenover?
- Kan een verstandig mens eigenlijk wel nog gelovig zijn. Alles is toch te verklaren, zij het niet nu, dan straks. Wat denk je?
- Zware pijn en onschuldig lijden (vooral van kinderen) is een aanfluiting op het godsvertrouwen dat de kern is van het christendom. Wat denk je?
- Zal in de toekomst 'geloven' zich niet verder losmaken van de kerk? Wordt het niet een 'persoonlijke' overtuiging waarvoor je anderen niet nodig hebt?
- Durf je opschrijven waarin jij niet gelooft, ook al reken je jezelf tot de 'christenen'?

3 Jürgen Mettepenningen

Twee opentrekkende teksten uit dit boek:

Uit het hoofdstuk over 'Bevrijdende ontmoetingen' in het boek van Jürgen Mettepenningen (zie bibliografie) deze passage: BEVRIJD VAN BLINDHEID (p. 44-45, passim)

Opnieuw neem ik een dubbel uitgangspunt, met name het verhaal van de blinde Bartimeüs en de redevoering van Jezus waarin Hij uithaalt tegen de blindheid van Schriftgeleerden en Farizeeën. Het verhaal vindt plaats op Jezus' weg naar Jeruzalem (Mc 10,46-52), terwijl de rede in de stad zelf plaatsvindt (Mt. 23), waarbij beide teksten te situeren zijn aan de vooravond van zijn laatste levensdagen. Bartimeüs zoekt Jezus tijdens diens verplaatsing op, om door hem genezen te worden van zijn blindheid, wat werkelijk gebeurt. Ook al zegt Jezus dat dit aan het geloof van Bartimeüs te danken is, het is natuurlijk de ontmoeting die het kader was voor de heilzame uitwerking van dit geloof. Wat de redevoering betreft, zoekt Jezus de Schriftgeleerden en Farizeeën op in de tempel en veegt hij hen de mantel uit omdat ze hardnekkig blind willen blijven. Kortom, zij hebben niet het geloof van Bartimeüs. En ze voelen zich daar goed bij! (...) Bartimeüs gelooft dat de ontmoeting met Jezus bevrijdend kan zijn, wat ook zo blijkt te zijn. De ontmoeting blijft daarom niet zonder gevolgen, want we lezen dat Bartimeüs vanaf het ogenblik dat hij kon zien, Jezus volgt op diens weg.

De tegenstelling tussen beide teksten draait rond een levend geloof enerzijds en een dood geloof anderzijds. In het levende geloof zoeken mensen Jezus, terwijl het dode geloof uitsluitend rond regels draait. Hoezeer regels ook nodig zijn, vanaf het ogenblik dat ze blind maken voor de liefde worden ze absoluut. (...) Voor de Schriftgeleerden en Farizeeën is Jezus integendeel een stoorzender die uitgeschakeld moet worden. Hij wil mensen vrij maken van hun blindheid, maar tegen degenen die blindheid koesteren en beminnen is zelfs een ontmoeting van Jezus niet opgewassen. Ook wie zichzelf opsluit in geloofspunten - al dan niet in Gods naam - en zich afsluit van het zoeken van God en diens wil, heeft weliswaar nood aan bevrijding, maar sluit er zich tegelijk voor af.

Het slot van het nawoord (Mettepenningen, p. 156-157):

Omdat geloven een levenskunst is, betreft het mijn hele persoon. Dat is een belangrijk element opdat geloven gelukkig kan maken. Geluk is niet iets wat zich louter tussen mijn oren afspeelt, of in de trance bij een fantastische ervaring van tederheid of schoonheid. Geloven behelst heel mijn zijn. Vandaar dat ik ook zo blij ben met Jezus. Hij is mijn

voorbeeld in de beheersing van het geloven als levenskunst. Ik vind het fantastisch een voorbeeld te hebben waarvan ik geloof dat er geen beter voorbeeld is van iemand die God graag ziet en door Hem graag gezien wordt. Het is een eer zo iemand te mogen navolgen, op mijn manier, in deze tijd. Ook al is dat niet gemakkelijk en is Jezus als spiegel van mijn leven vaak confronterend, Jezus blijft telkens opnieuw inspireren en motiveren. Ik kan hem niet beu worden. Integendeel!

Ik ken God niet. Toch is Hij samen met mijn gezin de voornaamste bron van mijn geluk. Hoezeer ik ook niet kan doordringen tot exacte kennis van wie God is. Ik omschrijf Hem wel eens als het 'Onverzwijgbaar onzegbaar Zijn': ik kan er niet over zwijgen, ik kan er weinig over zeggen, maar Hij is bron van mijn geluk omdat ik geloof dat Gods 'zijn' een relationeel zijn is: een 'zijn voor'. Ook een 'zijn voor mij'.

Ik geloof omdat geloven van mij een gelukkiger mens maakt, me met mijn voeten op de grond houdt, me aandacht doet schenken aan degenen die aandacht nodig hebben, mijn geweten uitdaagt, enzovoort. Geloven is de levenskunst die mijn leven kruidt, zin geeft en gelukkig maakt.

4 Dorothee SÖLLE

In een schitterend boekje, *Fantasie en gehoorzaamheid* van Dorothee Sölle, Oekumene, 1970 de volgende passage uit *Een mens zegt 'ik'*, p. 56-58, passim.

Een mens zegt 'ik'

(...) Als Jezus in deze zin 'ik' zei, zonder zich in de rug te laten dekken, - 'ik' vergeef u uw zonden, 'ik' zeg u, sta op, 'ik' roep u, ga mee -, dan veranderde hij daarmee de werkelijkheid van de mensen met wie hij omging. Wij leven altijd binnen een bepaald kader, binnen bepaalde fixaties. Gevoelige mensen als dichters spreken zelfs van gevangenissen waarin we zijn gestopt, en geven met zulke beelden aan dat dit beperkt en gefixeerd zijn slechts in schijn een natuurlijke situatie is, dat het in werkelijkheid bepaalde maatschappelijke oorzaken heeft die te veranderen zijn. Als Jezus in de zojuist beschreven zin 'ik' zei, dan hief hij daarmee deze zogenaamde natuurlijke grenzen van het menselijk leven op. Zijn fantasie erkende geen grenzen. De grenzen van naties, sociale klassen, ontwikkeling, de verschillen tussen de geslachten en de religies, heeft hij met de kracht van zijn wereldveranderende fantasie opzij geschoven, hij heeft zelfs, hoe de taal van de mythe dat ook zegt, de grens die ons het meest de gevangenis injaagt, die tussen dood en leven, overwonnen.

Wat was de kracht die dat mogelijk maakte? Hoe moeten we ons dat voorstellen? Hoe wordt de mens in staat gesteld om zó 'ik' te zeggen, zó voor anderen 'God' te spelen, zó vrij te zijn van angst voor het sterven en bezorgdheid om in leven te blijven, vrij van remmingen en voorzichtigheid, vrij van eisen voor zichzelf en van zucht naar erkenning, vrij, volkomen vrij voor andere mensen, - waar haalt iemand die vrijheid vandaan?

Ik beschouw Jezus van Nazareth als de gelukkigste mens die ooit geleefd heeft. Ik denk dat we de kracht van zijn fantasie moeten verstaan vanuit het geluk. Fantasie is altijd verliefd op de goede afloop, ze is ontvankelijk voor nieuwe invallen, overschrijdt steeds weer grenzen en bevrijdt de mensen die, offers brengend en zich van alles ontzeggend,

onderdrukt en zinnend op wraak, onder die grenzen gebukt gaan en ze op die manier eeuwig continueren.

De evangeliën schilderen Jezus als iemand die zijn omgeving met geluk aanstak, die zijn kracht doorgaf, die weggaf wat hij bezat. Het conventionele beeld van Jezus heeft steeds zijn gehoorzaamheid en zijn opofferingsgezindheid op de voorgrond geplaatst. Maar fantasie, geboren uit geluk, lijkt mij een veel betere typering van zijn leven. Zelfs zijn dood is iets heel anders dan het tragische einde van een ongelukkige. Van zijn dood zouden we niet de helft begrijpen als we de mogelijkheid van de opstanding niet in Jezus zelf zagen! Ook in zijn dood is de opstanding, namelijk de voortgaande waarheid van de zaak van Jezus, aanwezig; ook in zijn sterven heeft hij de woorden 'ik ben het leven' niet teruggenomen. (...)

5 Situatieschets van de geloofssituatie waarin we ons in Vlaanderen bevinden (uit *Verder dan onze neus*, reeks 3/8, A.K.L.).

Geloven is vandaag niet meer vanzelfsprekend. En onze samenleving is lang niet meer die idyllische "gemeenschap rond de kerktoren". Het leven in buurt en zakenkantoor, in ontspanning en politiek gaat zijn eigen autonome gang. Geloven verschuift naar de marge of naar de privésfeer. Christenen staan met hun kraampje op de markt te midden van vele zingevers, heilsleren, nieuwe religieuze stromingen, handige commerçanten van (voorverpakt) geluk en toekomst. God zij dank zijn er nog mensen die durven kiezen vandaag. Tegen de consumptiestroom van "het rad van fortuin" en tegen alle "droomfabrieken" in weten zij dat echte waarden niet te koop of maakbaar zijn. Het is ook verrassend hoe onder de schijnbaar onverschillige oppervlakte van onze samenleving een diep en soms hartstochtelijk-onrustig zin-zoeken steekt. Niet zelden is dat religieus getint. "Er moet toch meer zijn, kan ik mijzelf zijn, ben ik geborgen in dat grote geheel, en waar vind ik wegen naar dat diepere mysterie?..." In die zin is religie verre van dood..., maar deze mensen worden daarom nog niet God-gelovig, laat staan christelijk.

En toch zijn er ook mensen die vandaag voor die gelovige traditie blijven kiezen. Of die nu pas echt en bewust willen scheep gaan met die Bijbelse God. Ook zij "kiezen voor het leven". Maar zij weten zich daarbij gedragen door een "God van Leven". Die God is ongelooflijk trouw en teder. Maar ook weerbarstig en uitdagend. Zijn genade is niet goedkoop. Je moet er werk van willen maken. Geloven wordt niet als een cultuurgoed overgedragen en het is ook niet vrijblijvend.

In een gespreksgroep zei iemand : "Ik durf God niet goed een naam geven..., want dat is een lijn uitleggen, een relatie aangaan... en dat snijdt in mijn vel". Vroeger werd wie niet naar de kerk ging met de nek aangekeken. Nu moet je soms je nek durven uitsteken. God is nooit evident aanwijsbaar en het evangelie strijkt tegen de haren in van vele gangbare patronen. Zegde Jezus zelf niet tot zijn leerlingen na de broodrede: "Willen jullie ook heengaan?". Alleen als je dan, zoals Petrus, kunt zeggen: "Gij hebt woorden van eeuwig leven" blijf je in zijn spoor.

Maar hoeveel mensen hebben dat 'levensecht' geproefd en ervaren? Velen kregen de indruk dat ze in de kerk eerder stenen voor brood kregen. Een liturgie die te koud en te hol was. Een geloofsverwoording die niet aansloot bij deze tijd. Strakke morele voorschriften

die niet pasten bij het tastende vallen en opstaan van mensen. En de kloof tussen woord en daad die te groot werd...

En toch... leven als "mensen van God" doe je vandaag niet meer op je eentje. Zonder gelovige gemeenschap waar het kan uitgesproken, gevoed, gedragen worden, hou je het niet vol. Maar ligt daar geen knelpunt voor velen? Zoals iemand treffend verwoordde: "niet zonder kerk te willen, maar met de feitelijke kerk zo moeilijk te kunnen..." Er is vandaag grote nood aan plekken, voedende groepen, gemeenschappen, waar het geloven levensecht kan geproefd worden. Waar we - soms stamelend en stotterend - kunnen doorstoten naar de kern. Waar werk wordt gemaakt van onderlinge relaties. Waar mensen gezien, gekend, aanvaard worden. Waar gevierd wordt met stijl en het engagement geconcretiseerd wordt.

Worden deze gelovige groepen een randverschijnsel in onze samenleving? Of eerder gist in het deeg? God laat zich alvast niet marginaliseren. Hij kleurt en doordrenkt heel het bestaan.

Wat ons van vreugde doet rillen, wat ons ontroert of kwaad maakt, waar wij ons voor laten bewegen... daaruit blijkt wat geloven voor ons is. En dat geloven voert ons inderdaad ook op een eigen manier naar de marge: namelijk naar de hoek waar de kleinen, de gekwetsten, de armen, de gebroken mensen zitten. En tegelijk voert het ons naar het hart van ons bestaan, naar die bron van tederheid en kracht, die Jezus als "Abba, Vader" aansprak. Tot ieder van ons zegt die God van Leven : "Wees er, heb lief, laat je niet banaliseren ..., Ik ben met jou tot in lengte van dagen....".

6 Bibliografie

Mettepenningen Jürgen, *Toegepaste Blijde Boodschap: waarom geloven mij (en anderen) gelukkig maakt*, Lannoo, 2012, 160 blz.

Tegen de achtergrond van veel onbehagen tegenover de kerk en haar leiders, wil de auteur een positieve boodschap brengen. Het komt immers aan op *geloven!* Voor hem staat dat radicaal gelijk met de toepassing van de Blijde Boodschap, in iedere situatie. Hij verdedigt hier de stelling dat die toepassing bijdraagt tot geluk. In het uitgebreide nawoord geeft Mettepenningen aan waarom hij zelf (nog) gelooft. Een lezenswaardig boek, heel persoonlijk, een aanvulling op het artikel dat we bespreken.

7 Suggesties voor een wat langere gebedsviering

'20 voorzien - DDW15/7 (Naar *Verder dan onze neus*, reeks 3/8, A.K.L.)

7.1 Lied Z.J. 610 Vernieuw Gij mij, o eeuwig Licht (DDW 15, nr. 7)

Iemand leest: Heel wat mensen drijven weg van de kerk en geloven. Soms geruisloos, een enkele keer ook wel met slaande deuren. Sommigen werden ooit gekwetst, anderen zagen er plots geen brood meer in of wilden gewoon een hoop ballast overboord gooien. En velen zijn er nooit echt door geraakt geweest... Geloven wordt een randverschijnsel en kerk een minderheid.

Als je al deze dingen ziet en hoort, bekruipt jou dan soms ook niet de lust om af te haken? Waar voel je dat? (...) Waar word je concreet voor die keuze geplaatst? (...)

Heb jij soms ook de indruk dat je voor 'onnozelaar' versleten wordt als je actief met geloven en kerk bezig bent, of tijd wilt vrijmaken om naar zo'n groep als deze te komen?(...)

7.2 Gesprek en uitwisseling:

Als je er toch kiest voor christen-zijn, waarom doe je dat dan ? Wat drijft je daarbij ?

Elk *schrijft* voor zichzelf de motivering op. *Laat daartoe voldoende stille tijd.*

Nadien volgt daarop een uitwisseling (gewoon meedelen, geen discussie).

7.3 Bijbels moment

Willen wij zorg dragen voor het leven en niet zomaar met de brede stroom meedrijven? En ... betekent een gelovige inspiratie daarin iets voor ons?

In het boek Deuteronomium (30,15-20), juist voor de intocht in het beloofde land, draagt Mozes aan het volk Gods bevrijdende levensleer over en hij voegt er aan toe: "Leven en dood houd ik u voor, zegen en vloek. Kies dan het leven...."

- **Uit het boek Deuteronomium 30,15-20:** (voorlezer/ster)

Ik houd u vandaag leven en geluk voor, maar ook dood en ongeluk. Als u luistert naar de geboden van de HEER uw God, die ik u vandaag geef, als u de HEER uw God bemint, zijn wegen gaat en zijn geboden, voorschriften en bepalingen nakomt, dan zult u leven en talrijk worden en zal de HEER uw God u zegenen in het land dat u in bezit gaat nemen. Maar als uw hart afdwaalt, als u niet luistert en u laat verleiden, zodat u zich voor andere goden neerbuigt en die vereert, dan kondig ik vandaag aan dat u zult omkomen en dat u niet lang zult leven op de grond die u na de overtocht over de Jordaan in bezit gaat nemen. Ik neem vandaag de hemel en de aarde tot getuigen tegen u. Leven en dood houd ik u voor, zegen en vloek. Kies het leven, dan zult u met uw nakomelingen het leven bezitten, door de HEER uw God te beminnen, naar Hem te luisteren en aan Hem gehecht te blijven. Want dat betekent voor u leven en lengte van dagen, op de grond die de HEER uw vaders, Abraham, Isaak en Jacob, onder ede heeft toegezegd.' Tot zover Deuteronomium.

Deze keuze is niet altijd gemakkelijk en ook het Bijbelse volk is dikwijls zijsporen gegaan. Volgehouden "Kiezen voor het leven" veronderstelt ook een telkens weer gekozen worden door die "God van Leven". Jeremia geeft ons daarvan een ontroerende getuigenis: "Jahwe, Gij hebt mij overhaald; ik ben bezweken, Gij waart mij te sterk. Ik kan niet tegen U op. De hele dag lacht men mij uit, iedereen drijft de spot met mij (Jer. 20,7).

- **Uit het boek Jeremia 20,7-11a** (voorlezer/ster)

Gij hebt mij verleid, JHWH, en ik heb mij laten verleiden;
 gij hebt mij overweldigd, en gij hebt overwonnen;
 ik ben iemand geworden om uit te lachen, heel de dag
 zij allen bespotten mij. Want zo vaak als ik spreek, schreeuw ik het uit:
 'Geweld en mishandeling!' roep ik
 want het woord van JHWH is mij geworden
 tot een smaad en een bespotting heel de dag.
 En als ik zei:
 Ik zal hem niet meer gedenken,
 en ik spreek niet meer in zijn naam
 dan was 't in mijn hart als een brandend vuur,
 opgesloten in mijn gebeente,
 en deed ik moeite het binnen te houden,
 dan kon ik dat niet.
 Voorwaar, ik heb het gefluister van velen gehoord,
 verschrikking rondom:
 Geef hem aan, laten we hem aangeven!
 Elk mens die mij goedgezind is
 wacht op een uitglijdervan mij:
 Misschien zal hij verleid worden
 en zullen we hem overwinnen
 en nemen we op onze manierwraak op hem.
 Maar JHWH is met mij als krachtige held.
 Tot zover uit de profeet Jeremia.

7.5 Een bezinningstekst: Wij weten niet hoe rijk wij zijn (*Manu Verhulst*)

– *door twee personen voorgelezen*

Wij weten niet hoe rijk wij zijn...
 dat dicht bij de Bron van alle leven
 het spoor van God voor ons al uitgetekend
 van toen we nog met kinderogen
 naar de wereld keken.

Wij weten niet hoe rijk wij zijn...
 dat God ons niet in rare beelden
 in heilige bomen, rituelen aangewezen wordt.
 Dat Hij in het hart van d' allerminste mensen
 gezocht en ook gevonden wordt.

Wij weten niet hoe rijk wij zijn...
dat God geen God is van de allerhoogste sferen
maar als een metgezel met ons de wegen gaat
van alle leven
met de schouders van een vriend,
en een hart dat alle ruimte laat.

Wij weten niet hoe rijk wij zijn...
Wij zijn als mensen
die de weg naar huis verloren
en niet meer weten hoe toen de spijzen roken.
Wij gaan Zijn deur voorbij
en willen niet bekennen
dat wij zonder Hem....
de armste mensen van de wereld zijn.

P.S. Wil voor oktober de korte novelle van Ruth lezen in je Bijbel-O.T.

Aan- en opmerkingen kan je sturen aan guido.debonnet@skynet.be